

Poliisiasian neuvottelukunnan 30.5.2024 kokouksen pöytäkirja

Aika 30.5.2024 klo 8.30 – 10.00

Paikka Eduskunta, nh tervaleppä

Läsnä Sanna Antikainen
Stefan Gerkman (Tomi Vuoren sijainen)
Ville Hinkkanen
Petri Huru
Juha Hänninen
Laura Meriluoto
Ari Mönttinen
Eemeli Peltonen
Ari Korhonen
Sari Ojanen
Tuomas Pöyhönen (Seppo Kolehmainen sijainen)
Kristian Rehnström
Minna-Liisa Rinne
Hanna Räsänen
Mikko Savola
Pauli Aalto-Setälä
Paula Werning
Jari Pajunen, sihteeri

- Kokouksen avaus
Kokouksen puheenjohtaja avasi kokouksen klo 8.36.
- Osallistujien toteaminen ja kokouksen ulkopuolisten osallistumisoikeus
Neuvottelukunnan sihteeri Jari Pajunen totesi osallistujat. Hyväksyttiin sisäministeriön edustajaksi kokoukseen poliisijohtaja Stefan Gerkman ja Poliisihallituksen edustajaksi poliisitarkastaja Tuomas Pöyhönen.
- Esityslistan hyväksyminen
Esityslista hyväksyttiin.
- Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen
Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.
- Nuoriso- ja jengirikollisuuden tilannekatsaus
Poliisitarkastaja Tuomas Pöyhönen Poliisihallituksesta ja tutkija Petri Danielsson keskusrikospoliisista esittelivät nuoriso- ja jengirikollisuuden tilannekatsauksen. Nuorisirikollisuudella tarkoitetaan tässä alaikäisten tai alle 21-vuotiaiden rikollisuutta laajana kokonaisuutena. Katujengit ovat paikallisesti vaikuttavia rikosverkostoja, joihin kuuluvat henkilöt ovat usein nuoria miehiä. Järjestäytyneen rikollisuuden ryhmillä (JR-ryhmät) on jäsentynyt rakenne ja roolit, rikollisen toiminnan suunnitelmallisuus ja pyrkimys taloudelliseen hyötyyn. On kuitenkin huomioitava, että katujengin ja JR-ryhmän välinen ero ei ole yksiselitteinen.

Nuorten väkivaltarikollisuus on kasvanut vuodesta 2015. Vanhemmissa ikäluokissa ei ole tapahtunut. Merkittävintä kasvu on ollut alle 15-vuotiaalla. Rikoksen kohteena on usein toinen alaikäinen ja

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

tapahtumapaikka tyypillisesti on kouluympäristö. Rikoksen tekemiseen liittyy teräase, tekojen kuvaaminen, uhrin nöyryyttäminen ja merkivaatteiden ryöstöt. Rikollisuuden kasvu ei paikannu mihinkään tiettyyn alueeseen tai väestöryhmään. Kasvu on yhtäläistä eri kuntaryhmissä ja kasvu yhtä suurta sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaisilla.

Ryöstö on merkki tekijän rikoskierteestä. Aikuisten vakavat rikoskierteet katkaistaan pakkokeinoilla ja 15–17-vuotiaiden nuorten osalta vangitseminen on viimesijainen keino. Alle 15-vuotiaiden osalta poliisilla ei ole keinoja rikoskierteen katkaisemiseen. Rikoskierteessä olevat lapset ovat usein sijoitettuna lastensuojelulaitoksiin, joista karkaaminen on helppoa. Lapset pystyvät usein jatkamaan rikosten tekemistä lähes keskeytyksellä. Viranomaisilla on jo runsaasti tietoa siitä, mitä karkumatkalla tapahtuu vakavimmissa päihde- ja rikoskierteessä oleville lapsille. Ns. hatkalaisten löytämiseen ja kiinniottamiseen liittyvää lainsäädäntöä olisi syytä tarkastella. Poliisin näkökulmasta suljettu laitos ja samalla ohjaus tukipalvelujen piiriin olisi tarpeen hankalimmissa tilanteissa oleville nuorille.

Poliisin tavoitteena on, että lapsiin kohdistuvat rikokset tutkitaan nykyistä tehokkaammin ja nopeammin. Rikoskierteessä oleva nuori tulee ohjata avun ja tuen piiriin. Myös viranomaisten yhteistyö, tietojenvaihto, yhteinen tavoite ja tilannekuva on tärkeää.

Poliisi on tehnyt toimenpiteitä katujengirikollisuuden torjunnassa. Syksystä 2022 lähtien poliisi on tiivistänyt valtakunnallista yhteistyötä katujengien torjunnassa. Tavoitteena on estää katujengi-ilmiön pahentuminen, katujengien vakiintuminen, pysäyttää väkivallan ja muun rikollisuuden kierre, ennaltaehkäistä katujengien muodostumista sekä edistää katujengeistä irtautumista. Heinäkuussa 2023 Helsingin poliisilaitokselle perustettiin katujengirikollisuuden tutkintaryhmä sekä ennalta estävän toiminnon ryhmä.

Poliisi tunnistanut n. 10 katujengiksi luokiteltua rikollisverkostoa. Verkostoihin yhdistetty noin 350 henkilöä, joista noin 150 on keskeisiä tai ns. ydinhenkilöitä. Pääasiassa katujengeissä vaikuttavat ovat 18–30-vuotiaita nuoria miehiä, joista monet ovat ulkomaalaistaustaisia. Vaikutusalueet ovat Helsingin seudulla ja Turun alueella. Vaikutusalueille on leimallista huono-osaisuus ja verraten korkea ulkomaalaistaustaisen väestön osuus. Katujengien rikollisuudessa korostuvat väkivalta- ja huumausainerikokset. Suomessa vakavimmat väkivallanteot ovat olleet verraten harvinaisia. Poliisilla on viitteitä kehityskaaresta, jossa esimerkiksi yhdessä tehdyistä väkivaltarikoksista siirrytään ajan myötä tavoitteellisempaan huumausainerikollisuuteen.

Poliisi on arvioinut nuoriso-, katujengi- ja järjestäytyneen rikollisuuden uhkakuvia. Näillä on negatiiviset vaikutukset sisäiseen turvallisuuteen ja polarisaation lisääntymiseen. Alaikäisten väkivaltarikollisuus jatkaa kasvuaan ja raaistuu edelleen. Syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ajautuvat katujengeihin ja edelleen järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Katujengien toiminta kehittyä kohti järjestäytyntä rikollisuutta. Järjestäytynyt rikollisuus kasvaa, kansainvälistyy ja kovenee. Ulkomaalaistaustaisten rikollisten, ulkomailta johdettujen ryhmien ja verkostojen rikollinen toiminta lisääntyy. Kokaiinin salakuljetuksen ja käytön lisääntyminen. Poliisin arvion mukaan useiden hallitusohjelmakirjausten toimenpano edistää viranomaisten toimintaedellytyksiä torjuttaessa uhkia ja määritettäessä yhteiskunnan suuntaa.

Alustuksen jälkeen keskusteltiin muun muassa katujengien tunnistamisesta, hallitusohjelman toteuttamisesta, perheiden tukemisesta, koulutuksesta, koulukiusaamisesta, lastensuojelusta, lasten sijoittamisesta, muiden maiden toimenpiteistä, yhteistyöstä myös rajat ylittävästi, alle 15-vuotiaiden tekemistä ryöstöistä, tietojenvaihdosta, poliisien resursseista, perheiden taloudellisen tilanteen vaikutuksista ja JR-ryhmiin rekrytoitumisesta.

6. Nuoriso- ja jengirikollisuuden tilannekatsaus

Osastopäällikkö Ville Hinkkanen oikeusministeriöstä esitteli nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisyä ja torjuntaa koskevan toimenpideohjelman (Toimenpideohjelma nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi vuosille 2024–2027). Ohjelmassa on 43 toimenpidettä. Nuorisorikollisuus on pitkällä aikavälillä vähentynyt huomattavasti. On tunnistettu kaksi haastetta; 1) tilastoitu eli poliisin kirjaama nuorten väkivalta, ja 2) katujengit. Nuorisorikollisuuden tilannetta voidaan arvioida kyselyillä. Kyselyiden mukaan nuorisorikollisuus on vähentynyt huomattavasti viime vuosikymmeninä (Krimo, Kaakinen & Näsi 2021).

Myös poliisin tietoon tulee entistä vähemmän nuorten rikoksia. Poliisi on kuitenkin kirjannut enemmän väkivaltaa ja ryöstöjä vuodesta 2019 alkaen. Toisaalta tiedetään, että vain pieni osa rikoksista tulee poliisin tietoon. Jopa nuorten ryöstörikokset jäävät suurelta osin piiloon. Erityisen voimakasta tilastoidun rikollisuuden kasvu on alle 15-vuotiaiden väkivaltarikoksissa. Katujengien osalta todetaan, että on syntynyt 18–30-vuotiaiden, pääasiassa maahanmuuttajataustaisten miesten muodostamia paikallisia rikollisryhmiä (katujengejä). Näillä on yhteyksiä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Katujengien osalta voidaan todeta, että maahanmuuttajataustaisille nuorille tiivistyy huono-osaisuus ja riskinä alaikäisten rekrytoituminen katujengeihin asuinalueillaan.

Nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaa koskevan toimenpideohjelman mukaan on tärkeää vaikuttaa juurisyihin, tässä ohjelmassa keskiössä riskiryhmät. Jengirikollisuuden torjumiseksi välttämätöntä ehkäistä yleisesti nuorten ja erityisesti maahanmuuttajataustaisten nuorten syrjäytymistä; elinolosuhteet, osallisuuden kokemus, nuorten ajankäyttö lailliseen toimintaan (opiskelu, työ jne.). Tämän edellytyksiä ovat toimiva kotoutuminen, koulutusjärjestelmä tukipalveluineen, nuorisotyö sekä alueilla toimivat peruspalvelut kuten sosiaalitoimi, lastensuojelu, terveydenhuolto jne. Näitä käsitellään valtioneuvostossa erikseen. Tässä ohjelmassa keskitytään riskiryhmiin ja rikoksiin jo syyllistyneisiin.

Toimenpiteinä tuetaan lapsia, nuoria ja perheitä jo varhaisessa vaiheessa. Eri hallinnonalojen toimet, kuten STM:n ja OKM:n toimet (lastensuojelu, vanhemmuuden tuki, perheiden palvelut, koulu-kiusaaminen, harrastukset riskiryhmille jne.) on nostettu esille. Puututaan nuorten rikoksiin nopeasti jo ennen varsinaista rikosprosessia eri keinoilla. Lisäksi lisätään nuorten ja huoltajien vastuuta.

Parannetaan viranomaisyhteistyötä ja tiedonvaihtoa. Lisäksi tehostetaan rikosprosessia toimilla, kuten tehokkaampi rikosten selvittäminen ja nopea rikosprosessi katujengien jäseniksi tunnistetuille. Poliisi toteuttaa katujengien seuranta ja ylläpitää erikoistuneita tutkintaryhmiä. Syyttäjät puolestaan erikoistuvat tähän ilmiöön. Myös esitutinnan turvaaminen on kirjattu ja nuorten seuraamusten täytäntöönpanosta tehdään kiireellistä.

Ohjelmaan on kirjattu, että kiristetään rangaistuksia. Myös hallitusohjelman kirjaukset rangaistusten kiristyksestä on kirjattu ohjelmaan; katujengejä koskeva koventamisperuste, nöyryytys/kuvaaminen, alle rikosvastuikäisen lapsen rikolliseen tekoon yllyttäminen. Lisäksi lisätään nuorten rangaistus-seuraamuksiin velvoittavuutta; lisätään nuorisorangaistuksen käyttöä ja ehkäistään uusintarikollisuutta seuraamuksen aikana, erityiset toimet katujengien jäseniksi tunnistetuille. Ehkäistään myös katujengeihin liittymistä alueilla ja yhteisöissä. Jengirikollisuus liittyy olennaisesti segregaatioon. On tärkeää, että vähennetään jengien vetovoimaa ja vaikutetaan nuorempiin sisaruksiin. Lisäksi on tärkeää hyödyntää tutkimustietoa.

Alustuksen jälkeen keskusteltiin muun muassa eri ministeriöiden lähestymistavasta, poikkihallinnollisuudesta, yhteisestä tilannekuvasta ja yhteistyöstä.

7. Muut asiat

Ei muita asioita.

8. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään syksyllä erikseen ilmoitettuna aikana.

9. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 9.58

Kansanedustaja

Sanna Antikainen

Poliisitarkastaja

Jari Pajunen

Liitteet Esitykset jaettu 30.5.2024 sähköpostilla

Jakelu Neuvottelukunnan jäsenet ja varajäsenet

Tiedoksi Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne
Valtiosihteeri Antti Salminen
Erityisavustaja Timo Kerttula
Kansliapäällikkö Kirsi Pimiä